

*Sârmă ghimpată.
Când focurile se vor stinge
printre ruine.*

Poeți ai generației războiului

EDIȚIE ALCĂTUITĂ DE

CLAUDIU
KOMARTIN

Fotografii de ANDREI PĂCURARU

CARTIER

ANDREI PĂCURARU (n. 1987, București) este fotograf de 15 ani, lector și membru fondator al Asociației Naționale pentru Arte Vizuale Contemporane. Autodidact, asistent și ucenic al fotografului Dan Beșliu, și-a format stilul trecând prin fotografia comercială, fotojurnalism și fotografie conceptuală. Lucrările sale au fost expuse atât în România, cât și în afara țării. În prezent este custodele Colecției PAC, o arhivă fotografică personală ce se întinde pe ultimii 10 ani și care conține peste 10.000 de fotografii nepublicate. Colecția este fundamentul proiectului *ORDINARUL – O teorie despre nimic*, care probabil nu va fi publicat niciodată.

Cuprins

Despre autorul ediției	7
Argument	9
Prefață	11
Bibliografie selectivă	48

Sârmă ghimpată	51
----------------------	----

DIMITRIE STELARU (1917-1971)	53
------------------------------------	----

Înger vagabond	55
----------------------	----

Cei trei	56
----------------	----

Verlaine	57
----------------	----

Balerina	58
----------------	----

Vânzătoarea de ziare	60
----------------------------	----

Câini	61
-------------	----

Eumene	62
--------------	----

Mâinile au un demon	64
---------------------------	----

Când sunt plecat	65
------------------------	----

CONSTANT TONEGARU (1919-1952)	67
-------------------------------------	----

Femeia cafenie	69
----------------------	----

Plantația de cuie	71
-------------------------	----

Ultimul de la 1200	75
--------------------------	----

Cântec pe hârtie	78
------------------------	----

Respectul pentru omul de rând	81
GEO DUMITRESCU (1920-2004)	81
Probleme	83
Portret	84
Ipoteze	85
La moartea unui fabricant de iluzii	88
Ford	90
Pelagră	93
Libertatea de a trage cu pușca	96
SERGIU FILEROT (1921-1989)	99
Muncitor	100
Apostol	101
Scamator veac XX	103
Jucării	104
Sârmă ghimpată	105
Autobiografică	106
Poem pentru Pământ	108
C.T. LITUON (1922-1948)	111
Studiu la proiectul de poduri	113
Inscripții din sanatoriu	116
Stenografie	117
Inscripții	120
Poem	121
Notații	122
MIHAIL CRAMA (1923-1994)	125
Veac obsedant	126
Perspectivă	127
Cenușă	129
Tristețe	130

Peisaj	132
Port dunărean	133
Cămin	135
MIRCEA POPOVICI (1923-2014)	137
Discuții	139
Veac nou	140
Trezire	141
Veac XX	142
Arhitectură	143
Progres	144
Mozaic	145
Planșe	146
ION CARAION (1923-1986)	151
Coșmar	153
Clișeu	155
Cartierul din fotografie	157
Caseta cu inimi de fosfor	159
Cântec din timpul ocupației	163
BEN. CORLACIU (1924-1981)	167
Fiul mlaștinei	169
Prezicere	170
Câteva rânduri despre viața de ieri	172
Doamna Mecena	174
Pisica	176
Manifest liric	178
ALEXANDRU LUNGU (1924-2008)	181
Ora 25	182

Când focurile se vor stinge printre ruine	195
MIHNEA GHEORGHIU (1919-2011)	197
Ultimul peisaj al Oraşului Cenuşiu	199
IOAN CUTOVA (1919-1992)	203
Sanatoriu	204
MARGARETA DORIAN (1921-2015)	207
Liniştea	209
Cântec	210
VICTOR TORYNOPOL (1922-1985)	213
Spectacol	214
GEORGE DAN (1916-1972)	217
Femeia din Cetatea Albă	219
Stea neagră	220
IORDAN CHIMET (1924-2006)	223
Cântecul emigranţilor	225
Lamento cu pescarul cel şchiop	227
RADU TECULESCU (1924-1953)	229
Poză de veac	231
OVIDIU RÂUREANU (1919-1999)	233
Debit	234
Noapte citadină	236

ELENA DIACONU.....	239
Robot	241
Ev Mediu	242
MARCEL GAFTON (1925-1987)	245
Din poemul „XXI”	246
Despre fotograf	250

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Sârmă ghimpată

DIMITRIE STELARU

(1917-1971)

pseudonimul lui Dumitru Petrescu, născut pe 8 martie 1917 la Segarcea din Vale, județul Teleorman. Tatăl său moare la 25 de ani pe front, declararea nașterii copilului fiind făcută de bunicul din partea mamei. După trei clase la Liceul din Turnu-Măgurele, e mutat la Institutul Biblic de Educație Creștină din Stupini, școală adventistă unde studia și sora sa. Debutază în revista cultului adventist, „Semnele timpului”, cu poezie religioasă. Fuge din internatul Institutului în primăvara lui 1935. Încep anii de rătăcire ai tânărului poet, care publică mai multe plachete cvasianonime și intruvabile (printre care *Melancolie*, 1935; *Abracadabru*, 1937; *Preamărirea durerii*, 1938), sub semnătura D. Orfanul. Îl întâlnește pe Eugen Jebeleanu, care îi propune să-și schimbe pseudonimul în Dimitrie Stelaru, făcându-i un portret în revista „România literară” (apărută la București între 1939 și 1940 și condusă de Cezar Petrescu). În anii care vor urma, Stelaru devine un personaj legendar, încât rămâne una dintre imaginile tipice ale boemei extreme, ale declasării și truculenței în spațiul literar autohton. Apropiat de grupul format în jurul revistei „Albatros” (unde publică, la începutul deceniului, două poezii protestatare), fără să facă propriu-zis parte din acesta, Stelaru e un nomad și un faimos mitoman, dar toți cei atenți la poezia tinerei generații care se afirmă în deceniul al cincilea îi recunosc înzestrările.

Nonconformist și spectaculos (a intrat în folclor, printre altele, sinucidera pe care și-a înscenat-o într-o gazetă, în anul 1940 – „Aveam o poftă nebună să-mi bat joc”, ricanează într-un interviu din 1967), muncește ca zidar, brutar și hamal. Publică în anii '40 trei cărți care îl vor impune: *Noaptea geniului* (Editura Bucovina – I.E. Torouțiu, 1942), *Ora fantastică* (Editura Prometeu, 1944) și *Cetățile albe* (Întreprinderile de editură S.A.R., 1946). Pompiliu Constantinescu îl proclamă întemeietorul, în literatura română, al poeziei vagabondajului, iar Eugen Lovinescu îi face un portret antologic în „Planetă de poet nou”, prefața la *Ora fantastică*. După război, Stelaru nu mai publică până în 1955, dată după care îi apar volume de basme, poezii și însemnări (printre care autobiografia *Zei prind șoareci*, din 1968). Poezia îi este antologată în *Mare incognitum* (Editura pentru Literatură, 1967), care îl confirmă definitiv în lumea literară, și postum, într-o ediție cu multe hibe (*Opera poetică*, Profile Publishing, 2002). Moare pe 28 noiembrie 1971, la Buftea.

Înger vagabond

Noi, Dimitrie Stelaru, n-am cunoscut niciodată Fericirea

Noi n-am avut alt soare decât Umiliința;

Dar până când, înger vagabond, până când

Trupul acesta gol și flămând?

Ne-am răsturnat oasele pe lespezile bisericilor,

Prin păduri, la marginea orașelor –

Nimeni nu ne-a primit niciodată,

Nimeni, nimeni...

Cu fiecare îndărătnicie murim

Și rana mâinilor caută pâinea aruncată.

Marii judecători ne-au închis,

Stăruind în ceața legilor lor;

Pe frunțile noastre galbene au scris:

„Vagabonzi, hoți, nebuni. Lepădații noroadelor.

Casa lor e temnița. Puneți lacăte bune fiarelor.”

Odată – poate cu înfriguratele zori vom sângera

Și spânzurătorile ne vor ridica la cer.

Dar lasă, Dimitrie Stelaru, mai lasă!

Într-o zi vom avea și noi sărbătoare –

Vom avea pâine, pâine

Și-un kilogram de izmă pe masă.

Cei trei

La para unui foc, cei trei,
Cu golurile ochilor înnegurate,
Încovoaiați, sub salcia imensă șopoteau
– Minciuni, ne-au dat afară din cetate.

Și palmele stâncoase, albe,
La para focului mai stins, mai stins,
Se întâlniră într-un jurământ:
Nu, n-am învins, nu ne-au învins.

În toamna anului 1939
Când zorile ieșeau din mare înghețate,
Trei morți vegheau, trei morți:

Isus, Lord Byron și Panait Istrati.

Verlaine

Bună dimineața Verlaine,
Ciudatul meu zeu și prieten –
Bună dimineața. Vor mai trece
Până ni s-or usca versurile, milenii treisprezece.

Ceasornicul pământului îl aud
Cum zburciună oasele trupului tău crud;
Îl aud și nu-l aud. Dar ochii mei
Sticlesc deasupra paharului meu.

Balerina

Era în Shanghai o balerină –
Era o tristă balerină;
Despletită, spintecând scena,
Pântecul ei revărsa moarte și lumină.

Măinile, transfiguratele mâini, cântau adormirea –
Nemișcat trupul, de piatră;
Măinile, părul, învăluiau rana –
Inima, flacăra toată.

În ochii ei creșteau împărății nemaivisate,
Oceane palide, chemări lunare –
Amurguri de rubine, gura, cu țărături neumbrate.

Era în Shanghai o tristă balerină.
Despletită, nebună
Și sala totdeauna era plină.

Actorii o priveau zâmbind,
Cu fardul de făină și cărbune
Dar nimeni n-o iubea.

...Eu i-am scris un poem.

Vânzătoarea de ziare

Se răsturnase mică, rușinată,
Încovoiată, ca o viperă, pe jos,
Și nu vorbea. Din rochia-i vărgată
Un șold ieșise palid și sfios.

Cu fluviul părului, străină, obosită,
În marea întunericului adormise;
O lacrimă de golful ochilor strivită
Vorbea îndepărtat de porțile închise.

din *Noaptea geniului* (1942)

Câini

Ce negru ești drace: ai colții
Mai albi ca inima ei.
Niciodată n-ai lins botul țăpilor,
Pisicilor, ori altor mișei.
Noi suntem frați și regi
Între nebunii de jos;
Hai să ne urlăm libertatea
Și să ne roadem ultimul os.

Eumene

La marginea munților, unde
Ochii vânturilor cad în mister,
Înaltul, continentul cerului,
Larg fâlfâitor pătrunde.

Tu ești din toate lumile venită
Cu fruntea despicață de lumini;
Lângă fluvii și stepe lunare
Cuvintele cresc heruvimi.

Iubire, limpede singurătate
Orice cântec e un deșert.

din *Ora fantastică* (1944)

Măinile au un demon

Câte lumini îmi isbesc inima –
Inima mea de cretă și sânge.
Un vis, o pădure, mă rătăcește.

Oamenii din mine ard;
Dintr-o țară fantomele lor, strâmbe,
Îmi scutură munții –
Măinile mele au un demon.

Când sunt plecat

Să nu te apropii de sufletul meu
Când sunt plecat; numai mâinile
Să mă caute peste neguri –
Noi suntem totdeauna peste tot
Și nu ne întâlnim.

Noi vorbim despre celălalt, așteptatul,
Când el e în ceață, în ploaie –
Când el ne poartă pe străzile largi.

Să nu te apropii de sufletul meu
Când sunt plecat; numai mâinile
Rătăcite în neguri, să mă caute.

din *Cetățile albe* (1946)